

F
Ž

K

SF

MOHYKÁN DUŠE

„FREUD ROZSVIETIL SVETLO V NIEKOĽKÝCH MIESTNOSTIACH VEDOMIA
ROVNAKO AKO JUNG. ALE GROF V CELOM DOME.“

JAMES FADIMAN

**SVETOZNÁMY PSYCHIATER A FILOZOF S ČESKÝMI KOREŇMI,
PROFESOR A NIEKDAJŠÍ VEDÚCI VÝSKUMU V MARYLANDSKOM CENTRE
PSYCHIATRICKÉHO VÝSKUMU STANISLAV GROF JE JEDNÝM Z NAJVÄČŠÍCH
ŽIJÚCICH MYSLITEĽOV DVADSIATEHO A DVADSIATEHO PRVÉHO STOROČIA.
JEHO SVETOZNÁME PRIEKOPNÍCKE DIELO V OBLASTI VEDECKÉHO
VÝSKUMU ZMENENÝCH A ROZŠÍRENÝCH STAVOV VEDOMIA A TECHNIKY
HOLOTROPNÉHO DÝCHANIA PREKONÁVA HORIZONTY EXISTUJÚCEJ
VEDECKEJ PARADIGMY A PRINÁŠA PRELOMOVÝ PRIENIK K BOŽSKEJ,
KOZMICKEJ PODSTATE NÁŠHO JA. S PRIATEĽMI, AKÝMI BOL SVETOZNÁMY
MYTOLÓG A SPISOVATEĽ JOSEPH CAMPBELL [*TISÍC TVÁRÍ HRDINU*],
SPISOVATEĽ A VIZIONÁR ALDOUS HUXLEY [*PREKRÁSNY NOVÝ SVET*], VEDEC
ALBERT HOFMANN [OBJAVITEĽ LSD], FILOZOF, VIZIONÁR A KYBERNETIK
ERVIN LÁSZLÓ [*VEDA A ÁKÁŠICKÉ POLE*], FYZIK A SPISOVATEĽ FRITJOF
CAPRA [*TAO FYZIKY*], FILOZOF A PSYCHOLÓG ABRAHAM MASLOW,
SPISOVATEĽ A FILOZOF RICHARD TARNAS [*VÁŠNE ZÁPADNEJ MYSLE*],
VEDEC A AUTOR RUPERT SHELDRAKE [*MYLNÉ DOMNIENKY VEDY*]
A MNOHÍ ĎALŠÍ, VYTVÁRAL A VYTVÁRA PROSTREDIE
NA HLBOKÉ UVEDOMENIE SEBA SAMÉHO
A NOVÉ VNÍMANIE ĽUDSKEJ PSYCHÉ.**

význam takmer šesťdesiatroč- skúseností v oblasti zmenených / vedomia, holotropných stavov . Inej psychológie nie je možné po- kospektrálneho prehľadu v psy- iológii, filozofii, mytológii, reli- aj dejinách umenia či mystike. rne presahy vytvárajúce celis- pohľad na svet sú fundamentom iela vizionára Stanislava Grofa.

mnohých iných vedcov a auto- iond Moody (*Život po živote*) či ler-Rossová (*Prežiť svoju smrť*) sa samotnom skúmaní fenoménov smrťou (NDE), ale navrhuje zá- rístupu k ľudskej psychike. Grof vé tvrdenia, že ľudské bytosti sú ch stavoch vedomia schopné vrá- om z vlastného pôrodu. Ten je traumou našich životov, pretože rechádzajúci pôrodnými cesta- ot. Práve tieto skúsenosti neskôr rad nasledujúcich vzorcov sprá- Tie je možné terapeuticky pod-

chytiť opätovným prežitím pôrodného zápasu o život, ktorý sme schopní sledovať na vedomej úrovni v holotropných stavoch vedomia. Pre akademickú vedu sú tieto objavy neakceptova- teľné, všetko za hranicami vedomia i transper- sonálne stavy hodnotí ako patologické prejavy duševných porúch. V histórii však zotrvačnosť existujúcej paradigmy napokon pribúdajúce anomálie vždy prekonajú.

KTO V SKUTOČNOSTI SME?

Esenciou alebo akýmsi modom operandi zin- tenzivňujúcim proces uvedomovania si súvis- lostí a samého seba sú mimoriadne, zmenené stavy vedomia. Samotný Grofov termín ho- lotropné stavy vychádza z gréckeho *holos* (ce- listvý) a *trepein* (pohyb); čiže smerovanie k celistvosti, úplnosti. Stanislav Grof vraví, že „keď prežívame neobvyklé stavy vedomia, máme možnosť takmer nekonečného množ- stva identifikácií s rôznymi ľuďmi, so zvierat- ami, ale aj inými entitami z botanického sveta alebo kozmu všeobecne. Archívy psyché sú nevyčerpatelne. A keď ste zapojení do tohto

že v podstate môžete byť čímkoľvek, čo je súčasťou stvorenia, a to veľmi presvedčivým spôsobom. A v tej chvíli už vás to nebude tak zaujímať, pretože ono skúmanie sa zrazu stane len zábavou, ako keď sa pozeráte na stále ďalšie filmy, a privedie vás to k veľmi odlišnej otázke: Ak môžem byť všetkými tými vecami, ak môžem byť Stanislavom Grofom, ale aj sloanom alebo tancujúcim Šivom, kto som naozaj? A keď sa spýtate na to, čo je tu spoločným menovateľom, odpoveď znie: bez ohľadu na to, čím v neobvyklých stavoch vedomia práve ste, vždy ste. Vždy je tu existencia; a to je niečo, čo sa nedá ďalej vysvetliť. Vždy je tu vedomie a schopnosť stávať sa nekonečným množstvom vecí. Stvorenie je vo svojej podstate dej, ktorého cieľom je sprostredkovať nám skúsenosti.“

PSYCHOSPIRITUÁLNA SMRŤ

Všetky svetové náboženstvá a mystika, staroveká antika, tradície šamanizmu a protokultúry kmeňa sú založené na iniciácii jednotlivca prostredníctvom autentického zážitku zmeneného stavu vedomia. Práve onen zážitok určuje povahu nasledujúceho života. Je veľmi dôležité uvedomiť si, že ak chceme spoznať novú a ucelenú dimenziu vnímania sveta a bytia, musíme sa ponoriť hlboko do vlastného ja. História nám dáva lekcie, že je to proces psychospirituálnej smrti a znovuzrodenia, ktoré zohrávajú najvýznamnejšiu rolu všetkých mytológií a princípov cesty hrdinu. Hoci sú vnímané ako výplody ľudskej fantázie, prelomové diela Carla Gustava Junga a Josepha Campbella vylučujú náhodné vízie jednotlivcov, ale, naopak, potvrdzujú organizačné procesy psyché a vesmíru. Jung ich nazval archetypmi. Objavujú sa práve v zmenených stavoch vedomia a sú prítomné v holotropných zážitkoch ľudí z kultúr, u ktorých sa tieto príbehy nikdy neobjavovali. Ústrednou témou ostáva smrť a znovuzrodenie ako v sumerskom príbehu o zostupe Inanny do podsvetia pre Dumuziho, egyptský mýtus o Usirovi, grécky o Orfeovi, aztécky o Quetzalcoatlovi, indický o Šivovi a Šakti, severský o Odinovi (Wotanovi) či kresťanský

veku prinášajú učenie, že zásadnú zmenu kvality chápania nášho bytia, ako aj zmyslu života nám dáva psychospirituálna smrť. Dokážeme ňou prejsť v zmenených stavoch vedomia, poskytujúcich netušené rozmery našej psychiky napojenej na univerzálne vedomie. Zmenené stavy vedomia majú pôvod za hranicami našej historickej pamäte a objavujú sa už v šamanizme.

TECHNIKY ZNOVUZRODENIA

Bol to šaman, teda doslova „ten, kto vie“, kto v domorodých kultúrach stelesňoval sprievodcu hĺbinami psyché na ceste k uzdraveniu alebo muža schopného predpovedať budúcnosť. Šaman však musí zostúpiť do podsvetia, do tranzu a stavov blizkych smrti, aby z tejto výpravy mohol priniesť onen pomyselný grál uzdravenia a preklenutia nad priepastnými situáciami a traumami. V každej z tradícií, počínajúc šamanizmom, sa objavujú techniky, prostredníctvom ktorých navodzujeme mimoriadne, holotropné stavy vedomia. Sú nimi rytmické bubnovanie, tanec, monotónny spev, zmeny dychu (v indickej duchovnej praxi pránajáma), opakovanie posvätných slabík (mantry) a spevy (kirtany a bhadžany), tance (sufijskí derviši), telesné pózy (ásany), gestá (mudry) alebo modlitby, mnohé telesné deprivácie ako odriekanie spánku či jedla. Najúčinnějšíou metódou bolo pitie posvätných nápojov bohov, pripravených z rastlín a húb obsahujúcich psychoaktívne látky. Častokrát bol ich základnou zložkou psylocibin a psylocin alebo dimetyltryptamin (DMT). Gordon Wasson, Albert Hofmann a Carl Ruck po mnohých rokoch dôkladných štúdií uverejnili knihu *The Road to Eleusis (Cesta do Eleuzíny)*, v ktorej priniesli presvedčivú hypotézu, že posvätný nápoj *kykeón* podávaný neofytom pri vyvrcholení iniciačných obradov eleuzínií obsahoval psylocibin v kyjaníčke. Počas dvetisícročnej tradície sa každých päť rokov s týmto rituálom zasvätenia stretávali tisíce ľudí vrátane tých najväčších mien antického Grécka. Esejci, známa sekta judaizmu, ku ktorej spočiatku patril aj Ján Krstiteľ, zas

dýchania vo forme krstu tope-
capitole Evanjelia podľa Jána sa
a nasledovnými slovami: „Ak sa
lí znovu, nemôže zbadáť kráľov-
hinduizme sa pre tento fenomén
íva pojem *dvidža* – teda ten, kto
krát.

LOGICKÝ PRÍBEH

Jeho dielo má nesmiernu hod-
časnosť ešte stále nie je schopná
re, akú by si zaslúžilo. Predkla-
evíziu paradigmy v psychiatrii
ii, no napokon aj v celom svete
ináša priekopnícku tézu, v kto-
rostredníctvom psychoaktívnych
ný dosiahnuť hlboký vnútorný
ujúci bežné vnímanie. V tomto
ný znovu prežiť tie najtrauma-
slobodzujúcejšie momenty vzľa-
eho vlastnému pôrodu. Obrazy
ré pri tom vníma, majú povahu
ášho kolektívneho nevedomia
v spoločnom napojení na Veľkú
ia, ktorú Grofov priateľ Ervin
ákášickým poľom. Súčasne vo
pov našiel významové prepoje-
iou. Zásadným posunom v tejto
o jeho priateľstvo s najvýznam-
ým odborníkom na mytológiu
mpbellom. Stanislav a Joseph sa
prednáške na newyorskej konfe-
a šesťdesiatych rokov. Grof tam
voj prípad z praxe v pražskom
ústave psychiatrickom. Jeho pa-
liagnózou patologického strachu
natofóbie – sa na rozdiel od os-
ntov správal inak. Odmietal pri
o zatvorenými očami a sústrediť
zážitok. Neoblomne sa domáhal
uzky, aby mohol nakresliť obrá-
mu opätovne nedarilo zobrazíť
enom stave vedomia videl, poku-
vláštne geometrické tvary ostali.
nto a ďalšie obrázky dostali do
ch rúk, ktorý sa veľmi intenzívne

povedal Joseph, keď videl kresbu Otta trpia-
ceho strachom zo smrti. „To, čo sa Otto sna-
žil nakresliť, bola Kozmická matka smrteľnej
noci, Žravá bohyňa matka Melakulanov z No-
vej Guinei.“ Campbell vďaka svojmu úžasnému
prehľadu vedel, že táto hrôzostrašná bohyňa
s prasacími rysmi sedí pri vchode do podsvetia
a stráži posvätný obraz bludiska – presne ten
obraz, ktorý sa Melakulanovia po posvätných
obradoch učia čo najvernejšie nakresliť. Práve
tento obraz sa pokúšal zachytiť aj Otto. Spomi-
naný prípad viedol Grofa a Campbella k užšej
spolupráci na skúmaní mytologických obrazov,
aké videli ľudia vo zmenených stavoch vedomia.
To, že ľudia majú tieto presvedčivé a au-
tentické zážitky z oblasti úplne iných kultúr,
v akých žijú, podporuje Jungovu teóriu arche-
typov a kolektívneho nevedomia.

SPOMIENKY NA VLASTNÝ PÔROD

Prevratnou teóriou, ktorú Grof prináša, je
schopnosť jednotlivca vo zmenených stavoch
vedomia znovu prežiť vlastný pôrod. Tento
proces vytvárajú štyri perinatálne matrice.
Stanislav Grof nimi definuje novú mapu ľud-
skej duše, čo má pre našu civilizáciu veľmi
podobnú hodnotu ako Bardo thödol, tibetská
Kniha mŕtvych, pre budhistov. Akonáhle sa
naše skúmanie dostane za hranice spomienok
z detstva až do obdobia pôrodu, začínajú naše
pocity nadobúdať mimoriadnu a doposiaľ ne-
tušenú intenzitu. V tejto perióde sa stretávame
s princípom kozmickej dimenzie zrodu a záni-
ku, boja na život a na smrť, ktorý je vlastný
skutočným, biologickým okolnostiam precho-
du ľudského telička pôrodnými cestami. Tieto
zážitky boja o vlastné oslobodenie sú zároveň
výsostnou témou mytológií a náboženstiev. Tu
sa Grof zásadne rozchádza s tradičnou akade-
mickou psychiatriou. Tá vylučuje našu schop-
nosť dostať sa k spomienkam na pôrod. Odô-
vodňuje to tým, že mozgová kôra novorodenca
nie je úplne myelinizovaná, čo znamená, že ne-
uróny ešte nie sú pokryté izolačnými látkami.
Naproti tomu dogmatickí psychiatri tvrdia, že
prvý pohľad do matkiných očí a dojčenie sme

ovať si a vytvorí si puto (bonláštne tvrdenie, ak zvažíme skutočnosť: schopnosť pamätať si je vedecky podstatne nižších foriem života získal v roku 2000 Nobelovu cenu a preukázanie pamäte u morpysie). Z mnohých vedeckých výskumov vyplýva, že sa nám doposiaľ nepodarilo dokázať, ani potvrdiť hypotézu, že pôvod v mozgu. Miera emočného napätia spojeného s pôrodom prebieha vo veľkej miere postnatálny zážitok, preto je táto oblasť psychiky zásadnou výzvou pre psychiatrickú šablónu.

PERINATÁLNE MATRICE

Prvé tri perinatálne matrice sa prejavujú v štyroch zážitkoch, ktoré Stanislav Grof označil ako matrice. Každá z nich zrkadlí určité vnútorné pocity a mimoriadne sugestivne zanechávajúce otlaky v našej psychike. Každá z týchto matric sa vzťahuje k vnútornému obdobiu života. Plod si nie je

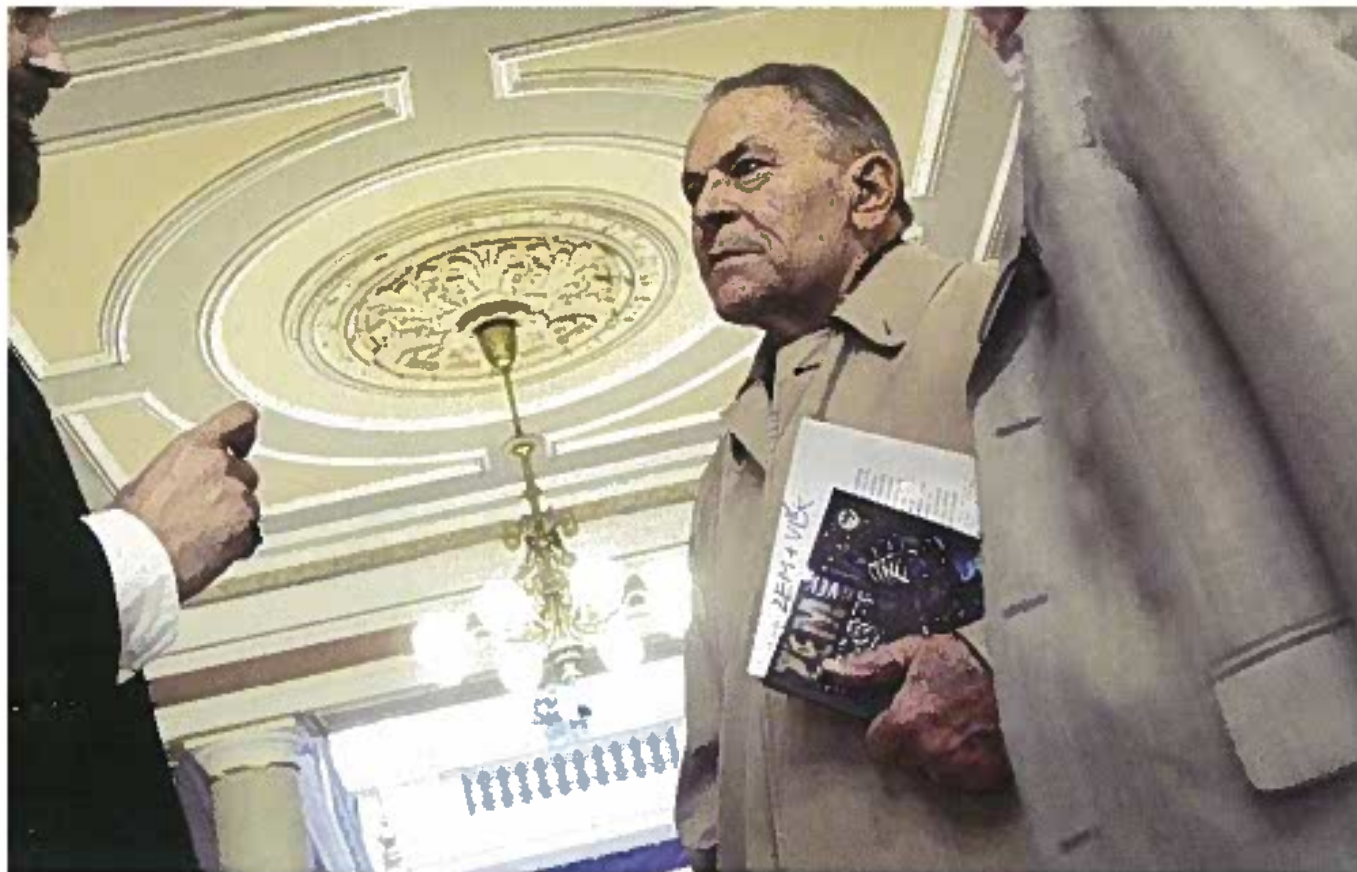
vedomý žiadnych hraníc, neexistuje rozdelenie na vnútorný a okolitý svet, pacienti vracajúci sa späť do týchto zážitkov popisujú svoje znovu prežité stavy extázy ako mimoriadne harmonické splynutia, častokrát s galaxiami, medzihviezdnym priestorom, morským svetom, delfínmi, prípadne so samotným oceánom. Bezpečie a nevýslovná blaženosť tohto obdobia však končí prechodom do druhej matrice - periódy, keď začínajú kontrakcie a samotný pôrod. Emocionálne sa dostávame do polohy ohrozenia, vťahovania do víru tajomných a hrozivo nekonečných síl pripomínajúcich mytologické zostupy do podsvetia. Maternicové hrdlo (cervix) ešte nie je dostatočne otvorené a každá kontrakcia vytvára silný tlak na maternicové tepny a zabraňuje prívodu kyslíka. To predstavuje v emocionálnom svete jeden z najhorších zážitkov zúfalstva a umiernenia bez akejkoľvek možnosti návratu. Pacienti popisujú tieto stavy vo víziách archetypálnej symboliky Tantalových múk, pádu do divokého víru, bezvýznamnosti existencie, márnosti a pekla. Tretia perinatálna matrica sa viaže

prežívame všetky titanské aspekty hromadenia explozívnych energií totožných so sopkami, zemetrasením, cunami alebo uragánmi. Tu sa stretávame s pocitmi boja, sadomasochistických scén, démonov, zvrátenej sexuality a pohlcujúcich plameňov. Situácia už nie je beznádejná, ale otvára sa tu určitá perspektíva, a tým aj nutnosť jednotlivca k aktívnej účasti v boji o prežitie. Jeden z pacientov po prijatí psychoaktív popisoval tento stav nasledovne: „Každou bunkou svojho tela som vedel, že som v pôrodnom procese. Predstavoval som si seba, ako prechádzam obrovským mlynčekom na mäso alebo gigantickým lisom s mnohými zubami a valcami. Z jednej perspektívy som sa vnímal ako dieťa, ktoré podstupuje ťažký zápas o svoje prežitie, no súčasne som prežíval aj údel rodiacej matky. Intelektuálne som síce dobre vedel, že nie je možné, aby som ako muž rodil, avšak odrazu som cítil, že táto bariéra je akosi prekonaná a nemožné sa stáva skutočnosťou. Prežíval som celý rad scén, keď som bol ako vrah a obeť tou istou osobou. V jednej chvíli som prežíval hrôzy z nacistických koncentračných táborov. Keď som otvoril oči, videl som sa ako dôstojník SS. V hĺbke som vedel, že nacisti i ja - žid, sme jedna a tá istá osoba. Cítil som v sebe Hitlera i Stalina a aj zodpovednosť za všetky zverstvá v histórii ľudstva. Celkom jasne som chápal, že problém ľudstva nespočíva v zlomyseľných diktátoroch vo svete, ale v onom skrytom zabijakovi, ktorého môžeme uzrieť, ak sa odhodláme nazrieť do temných hĺbin vlastnej duše.“ Štvrtá perinataálna matrica súvisí s vypudením dieťaťa z pôrodných ciest a prestrihnutím pupočnej šnúry udržiujúcej kontakt s matkou. V tejto fáze sa prelína dopad na kozmické dno a následná záplava božského svetla. Finále. Po apokalyptických víziách a hrôzostrašných pocitoch zúfalstva je dobojované. Smrť ega predchádzajúca znovuzrodeniu definitívne ukončuje všetky doterajšie vzorce a poňatia bytia. Ako nebeské dary sú nám umožnené vízie dúhy, pávich pier, archetypálnych svetelných bytostí v nekonečnej záplave dobrotivosti.

sme až doposiaľ stotožňovali so samými sebou. Znovuprežitie záznamu najdramatickejších scén našej existencie má nesmierny terapeutický význam a pomáha zbavovať sa nánosov patologických defektov, strachu a traum. Zmenené stavy vedomia, vyvolané psychoaktívnymi látkami pod dohľadom odborníkov alebo technikou holotropného dýchania, ktorú vyvinuli Stanislav Grof so svojou manželkou Christinou, nám dávajú obrovské poučenie do nasledujúceho života. Potvrdzujú to aj prípady pacientov v terminálnom štádiu rakoviny, ktorí sa dokázali zbaviť strachu zo smrti a výrazne zmierniť aj vlastné utrpenie. Vo svete, v ktorom dochádza k stále zvrátenejším podobám násilia, obscénosti, satanistických tendencií, bezuzdnej agresivity, démonických prvkov, drancovania prírodných zdrojov, vzostupu okultizmu aj na najvyšších politických a ekonomických úrovniach, je príčinou týchto skutočností masívny úpadok etických hodnôt. Renesancia síce priniesla objav hodnoty individuality, no my sme sa s ňou stotožnili až do takej miery, že ešte aj naše minulé životy pokladáme za vlastné. Vôbec netušíme, že všetky ľudské životy vekov sa stanú našimi životmi ako súčasť jedného jediného Protagonistu. Dali sme mu mená ako Boh, Absolútne vedomie, Kozmická inteligencia, Brahma, Alah, Tao a mnohé iné. Len toto vedomie nás zbaví túžob prisvojovať si prežívané životy ako naše. Len toto vedomie nás naučí spojeniu, na rozdiel od pretrvávajúceho boja jedného na úkor druhého. Všetci vnímaví ľudia dnes cítia, že ľudstvo sa nachádza na rázcestí medzi zánikom alebo nevídanou transformáciou vedomia na vyšší stupeň. Západná industriálna civilizácia je jedinou v histórii, ktorá za cenu materialistického uspokojenia vytlačila spiritualitu a mimoriadne stavy vedomia úplne za hranice svojho záujmu. Cesta sebapoznávania je cestou epického hrdinu zdolávajúceho iluzórne medze priestoru, času a hmoty v nekonečnosti seba samého. Táto cesta by mala byť znovuobjaveným grálom nadchádzajúceho veku.

sor, je mi veľkým potešením vami a rozprávať sa o témach, ktoré vás zaujímajú. Začal by som svojím osobným príbehom. Jednej noci v Palestíne sa mi zdalo, že dohrával sa v akejsi osvetlenej miestnosti. Úplne som sa upil ku mne Ježiš, usmieval sa na mňa a povedal: „Ja som ty a ty si ja.“ Hneď nato ku mne vstúpila duchovná postava a vyriekla: „Ja som ty a ty si ja.“ Počiatkový zmätok a úžas a povznesenosť. Neskôr mi vybavil v súvislosti s týmto príbehom básnik a mystik Mansúrom o ktorom som čítal aj vo vašej knihe. On mi rehlásil: „Ana l-Haqq“ - som absolútna pravda, absolútna realita, ktorá je upálená. Vo vnútornej hĺbkovej význame tejto vízie utvrdil každému z nás.

každý jedinec je v podstate tým, čím, s tým kosmickým tvorivým základom najzákladnejšieho tajomstva, ktoré je v mystických vetvách než v iných formách. Napríklad v hin-

duizmu tá predstava je, že nejsme, čemu oni hovoria *namarupa*, meno a forma, alebo telo a ego, ale že v našej najhlubšej podstate se ztotožňujeme se zdrojom kosmického princípu, ktorý nosíme vo svojom nitru. Ten názov je *átma*. To nie je niejaká bludná myšlienka alebo povera, to je niečo, čo sa dá empiricky dokázať. Jestliže sledujeme určité rigorózne praktiky tej doby, ten zážitok je niečo, čo je prístupné každému z serióznych hľadáčů. A keď máme zážitok ztotožnenia s centrom, uvedomíme si, že naše energie, ktorá je reprezentovaná v našom vnútri, je vlastne totožná s energiou, ktorá vytvorila vesmír, čemu hovoria *brahmá*, čili my nejsme *namarupa*, my sme *átma*. Upadišada - tam je otázka kto som, kto sme. A v sanskritu tá odpoveď na to *tat tvam asi* znamená: to jsi ty alebo ty jsi bůh, tvoja podstata je božská. A treba Pierre Teilhard de Chardin, paleontolog, jezuita, filozof psal, že my nejsme ľudské bytosti, ktoré majú spirituálny zážitok, my sme spirituálne bytosti, ktoré zážitok prožívajú v ľudskej podobe. Možno potom citovať

tananců, mlovou sídlna jogy, a ten říkal, že Bůh sídlí v tobě jako ty. Každý z nás je v podstatě Budha, i dokonce mystický křesťanský model – tam najdeme věty jako Bůh ty a já jsme jedno království boží, ne král, Bůh král sídlí v nás. Mohamed říká: ten, kdo zná sebe sama, zná svého pána.

☞ Jung hovoril, že nie psyché je v nás, ale my sme v psyché.

Ano. V konfucianizmu stojí, že lidé země a nebe jsou totéž.

☞ Pragmatickej vede a skúmaniu sa nepodarilo lokalizovať ani peklo, ani raj, rovnako ako sa jej nepodarilo potvrdiť prítomnosť boha, anjelov či démonov. Tak ich vyhlásila za neexistujúcich. Práve vo vašej práci sa však stretávame s tým, že všetky tieto skutočnosti existujú vo svete našej najnútornejšej podstaty. Ako ich tu dokážeme verifikovať?

Záleží na takovém základním nepochopení představy, že věda a náboženství tak nějak soupeří o tentýž terén. Potom se stalo, že cestovatelé procestovali povrch Země a nikde nenašli ráj, a tak si mysleli, že kompromitovali náboženské představy, že existuje ráj. Stejným způsobem dnes máme Hubbleův teleskop, s ním astronomové prozkoumají celou nebeskou klenbu a nikdo neviděl Boha, a tak se vypořádali s náboženstvím, že uprostřed Země je tekuté železo a teplota je tam vyšší než na povrchu Slunce, a to zas není dobré místo pro peklo. Mně se velice líbila esej Aldouse Huxleyho, která se jmenuje *Heaven and Hell* (Nebe a peklo) potom, co prožil LSD sezení. Napsal, že nebe, peklo, ráj, všechno existuje, ale jsou to stavy vědomí, to nemá co dělat s tou materií, světem, kterým žijeme. Dostat se do nebe nebo do pekla znamená změnit vědomí. Když se pracuje s psychotropními látkami, když se pracuje s naším holotropním dýcháním, nebo když pracujeme s lidmi, kteří mají to, čemu říkáme spiritual emergency, teda spirituální krizi, zážitky jsou naprosto přesvědčivé, tak přesvědčivé nebo i přesvědči-

moradnych stavecn, cemu ja rikam holotropni stavy, které svou intenzitou značně přesahují emoce z fyzických zážitků.

☞ Ako umelec sa realizujem vo viacerých rovinách prejavu – či už ako publicista, výtvarník alebo hudobník. Práve v hudobnej polohe sa mi schopnosť transcencie, spojenia s tým, čo nás presahuje, javí najintenzívnejšie. Sú umelci špeciálnou, zraniteľnejšou skupinou ľudí? Častokrát sú práve ich osudy mimoriadne pohnuté a tragické. Otázka teda je, či majú umelci vybudované silnejšie vnútorné radary ako iní ľudia?

V mé poslední knize *Moderní vědomí a chápání umění* se na začátku zabývám tím, co vyvinuli psychoanalytici, kde se používá model, kde psychologická historie začíná. No interpretace, které Freud nebo jeho žačka Marie Bonapartová přináší, vycházejí z omezeného modelu psychiky. Snaží se to všechno stáhnout na to, co se lidem stalo v dětství. V mé knize se snažím ukázat využití rozšířené mapy psyché, která se vynořila z výzkumů vědomí. Když tam přidáme to, čemu říkám perinatální, to znamená celý záznam porodu a prenatálního života, a potom to, čemu říkáme transpersonální, a co se do značné míry překrývá s Jungovým kolektivním nevědomím, máme daleko bohatší zdroj informací, kde můžeme chápat to, co se děje v umění. To opravdu vysoké umění, podle mého názoru, vznikne tak, že umělec netvoří ze sebe, nýbrž se stane takovým kanálem. Vlastně participuje na kosmické kreativní energii. Jako když se člověk začne učit hrát na piano a hodně cvičit – nestane se Mozartem nebo Beethovenem. Nejvyšší formy umění jsou v podstatě tvořeny toutéž energií, která vytvořila svět. Zajímavá kniha, kterou napsal Willis Harman, se jmenuje *Higher creativity*, kde je spousta příkladů, jak se umělci opravdu stali nástrojem kosmické energie. Puccini například řekl, že nenapsal *Madame Butterfly*, jenom držel to pero, napsal to Bůh. Je velice zajímavý film, nevím, jestli jste to viděl, *Amadeus*. A tam je

кареник, jeho opery byly v te
A když slyšel několik melodií
uvědomil si, že to bylo daleko
rostmi. Jak je to možné, že Bůh
ent Mozartovi, vždyť ten v kaž-
otě nebyl právě nejlepší.

ne pochopil, že to už nehraje Mo-

zabýval prací Hansruediho Gi-
orca výtvarnej podoby Votrelca,
v roku 1980 Oskara), a to pou-
nize, abych ukázal, že existuje
atální úrovň nevědomí, který
ní akceptován psychiatrií. Ne-
byl v jeho muzeu ve Švýcarsku.
dlo zámku, kde jsou ty nejlepší
i obrazy velké asi tak 4x2 metry
tím způsobem, že si přistavil
k a maloval technikou americal
al v levém rohu, neměl žádnou
maluje, žádné skice. Jen tak
oflík - stal se v podstatě ka-
žádnou představu, co z toho
, jaká bude finální podoba ob-
tů. On byl nástrojem.

**tůz a inšpirácií. Ľudia sú však
atúry materializmu, znásilňova-
k pôžitkom a povrchnosti, bez-
i, bezduchému hyperkonzumu.
chopili svoju pravú, no spiacu
vet by mohol byť iný. Je to vyšší
o model tu pretrváva celé veky?
né utrpenie, vojny, násilie, bie-
ýmsi pre nás nepochopiteľným
m? Ved' predsa odvekou túžbou
navždy sa vymaniť z bolesti.**

áme na lidskou historii, není
zek. Je tam bezuzdná agrese,
ivost a ty jsou vlastně mezi
a hybnými pákami, hybnými
najdou v každém věku. Ale my
do takové situace, kde to něja-
vrcholí, kde to je spojené také
Dostali jsme se do situace, kde

ne agrese teď vyústila ve zbraně hromadného
ničení, atomovou energii, biologické, chemi-
ké zbraně. No na druhé straně tu máme ex-
plozi populační, bezuzdnost technologického
a industriálního vývoje, že se tady jedná o se-
bevražední tendence pro lidi. Jsme biologická
forma života, čili není nic důležitějšího pro
nás než čistá voda, čistý vzduch a čistá země,
kde bychom mohli růst, která je zdrojem naší
potravy. Když se na to člověk podívá ratio-
nálně, nemělo by být nic důležitějšího než
ochrana života a ochrana nezbytných zdrojů
života. Čili žádné politické, ekonomické, ná-
boženské, ideologické nebo jiné principy by
neměly být důležitější. A přitom se chováme
tak, že vyčerpáváme neobnovitelné zdroje
energie a obracíme to na industriální zne-
čištění. Myslím, že určitá polarita, ta zůsta-
ne, s tím se nic nedá dělat. Když se podíváme
třeba na božstva z tibetské Knihy mrtvých,
která uvidíme v době své smrti, vidíme nej-
dřív dharmakāju, primární světlo. Pak se
zjeví božstva ve velice benevolentní, krásné
formě, a pak v pokračování bardem tatáž bož-
stva ukážou tu druhou stranu, tu hněvivou
stránku. Nebo když se podíváme na astrolo-
gii: tam máme Slunce a Venuši, Jupiter, ale
také Mars, Pluto, Saturn, čili ve stvoření je
něco zásadně polarizovaného. Určitý stupeň
polarity je nezbytný proto, aby vůbec došlo
ke stvoření. A většinou si představujeme, že
by se dal svět změnit tak, že bychom jenom
eliminovali to, co považujeme za zlé, co se
nám nelíbí. Ale my nemůžeme jako bohové
zasahovat takovým způsobem, že bychom
pořád měli svou důležitou funkci. Věřím, že
spousta zla a negativních energií by se daly
zvládnout tak, že by se lidi věnovali sebeob-
jevování a nechali by negativní archetypální
síly rozpoutat ve vnitřním světě. Tak by se
eliminována negativní energie zevního světa.
Třeba lidi, kteří prožijí spoustu velice násil-
ných zážitků při sebezkoumání, se důsledkem
toho stanou velice pacifistickými, mírumi-
lovnými. Protože se ty tendence spotřebovaly
vnitřním zážitkem.

☞ **Súčasná vedecká paradigma považuje vedomie za vedľajší produkt matérie ako fyzikálne a biologické aktivity vo vnútri nervovej sústavy. Už samotný vzdelávací proces uväzňuje naše chápanie bytia do priestoru, času a hmoty. Dnešný prevládajúci vedecký svetonázor nabáda ľudí žiť bez spirituality ako čohosi, čo je bezvýznamné a prekonané. Moderná fyzika však dnes potvrdzuje staré texty upanišád. Dokazuje, že neexistujú žiadne oddelené objekty, ale vzájomné prepojenie v zjednocujúcej sieti subatomárnych procesov. To, čo pred tisíckami rokmi popisovali hinduisti ako „hitá“, sú dnešné neutrína, ktorých miliardy prenikajú každou sekundou aj našimi telami. Premostenie vedy a spirituality je stále viac ťažiskovou témou 21. storočia. Má šancu vzniknúť nový model chápania sveta a existencie?**

Staroveká mystéria jsou velice důležitá v antickém světě, počínaje Sumerem, mystériemi v Egyptě Isis a Osiris, mystériemi bakchanálií, mystérie Dionýza a Adonis, kult Mitry, ve Střední Americe mystérie Quetzalcoatl, mayských hrdinských dvojčat. A ta byla

velice důležitá, protože zasvěcenci prožili v mimořádném stavu vědomí smrt a znovuzrození. Transcendovali smrt, zbavili se strachu ze smrti a to velice ovlivnilo jejich způsob života, protože strach ze smrti je opravdu zdrojem velice nebezpečných tendencí ve světě. Když odmítáme akceptovat svou mortalitu, vede to k spoustě negativních věcí. Abraham a Sancta Clara, augustiniánský mnich ze 17. století, v Německu řekl: „Člověk, který zemře dřív než zemře, nezemře, když zemře.“ To jsme si uvědomili, když jsme začali pracovat s psychedelickými látkami. Lidi se dostávali do prenatálních zážitků, co byla vlastně renesance starých nebo znovuobjevených starých principů mystérií. Když se podíváte na Řecko, eleusínská mystéria se prováděla po dobu dvou tisíc let. A i po dvoutisících letech to neskončilo tím, že by je to přestalo bavit nějakým způsobem, nebo ztratili zájem, ale byli potlačeni Konstantinem, křesťanským císařem spolu s ostatními institucemi, které byly považovány za pohanské. A je tady otázka, co byli schopni těm lidem nabídnout

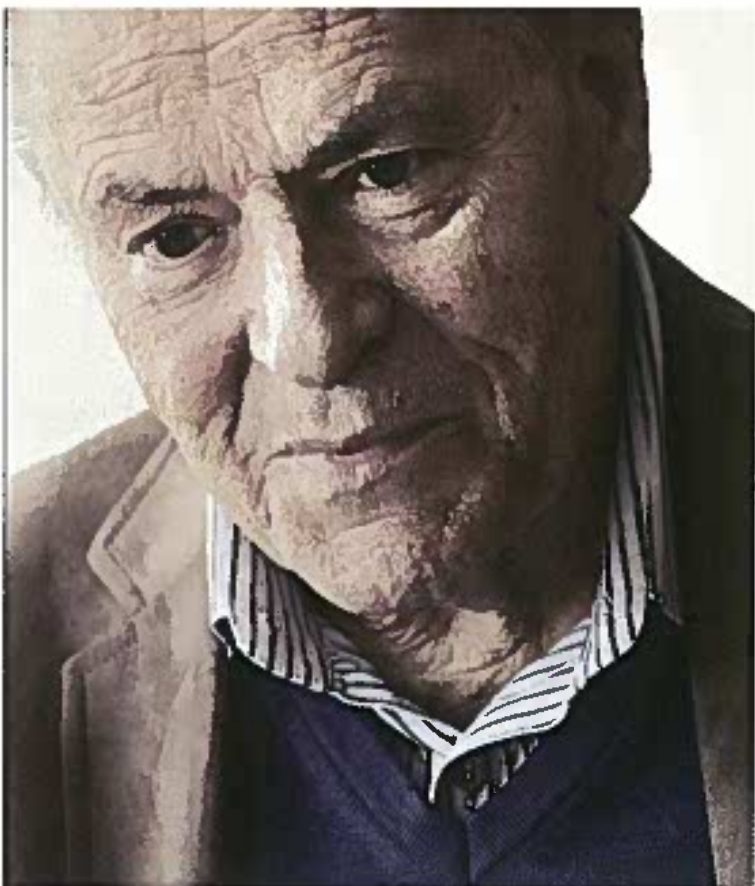

a Gordon Wasson přinesli teonanácatl, magické houby do Evropy, a spolu s Ruckem, klasickým vědcem, po léta pracovali na tom, aby odpověděli na otázku, co se vlastně dělo v Eleusíně. Zjistili, že tím klíčem byl nápoj, kterému se říkalo *kykeon*, a byl podán ve vrcholicím momentě mystérii. Také zjistili, že to byl derivát námelu, velice podobný LSD. Když jsme s Christinou, mojí zesnulou manželkou, navštívili Eleusínu, viděli jsme zříceniny Telestrionu. Byla to obrovská budova, kde se pořádala mystéria. Ptali jsme se průvodkyně, kolik lidí to prožívalo současně. Znáte to číslo?

☞ **Tritisíc.**

Ano, tři tisíc. To je pro mě nejlépe ukryvané tajemství. Všichni obdivujeme Řeky, jejich filozofii, jejich umění, jejich zákonodárství. A to je postaví do jiného světla, když si představíme, že tři tisíce lidí tam každých pět let podstupovali obřady s psychoaktivními látkami.

☞ **Naproti tejto skutočnosti máme koncept súčasného vzdelávacieho systému postavený na známkovaní, memorovaní a učení sa predmetov, ktoré žiakov nebavia a sú na míle vzdialené od sveta, kde žijú. Navyše to, na čo upozorňujete aj vy sám, je absolútne chybná orientácia vzdelávacích inštitúcií so zastaraným svetonázorom. Výučba histórie sa namiesto náuky o mysliteľoch a nositeľoch dobra a lásky sústreďuje na príbehy vojvodcov, negatívne postavy, vojny a konflikt. Kladieme si otázku, čo je dnes vlastne tou západnou mytológiou, ktorá má synergický efekt? Duch civilizácie sa odvíja od úrovne vzdelávania. Primitívne národy, staré kmeňové kultúry, ale aj spomínané eleuzíniá zasväcovali neofytov do pochopenia súvislostí práve prostredníctvom transpersónálnych, extatických zážitkov a psychospirituálnej smrti. Nie je náš neuralgický bod práve tu? Nebol by návrat k starým múdrostiam určitým zlomovým bodom v súčasnom marazme šťastných otrokov?**

Tyto kultury tak moc nezajímaly technologie, i když v jistém věku měly také svoje technologické objevy. Ale věnovaly se hlubokému sebepoznání, co je v podstatě také poznávání světa. Dnes je tady znovuobjevení principu, který byl známý před víc než tisíci lety v Indii. A tam se ty objevy dělaly meditací, vnitřním pozorováním. Tantrickí vědci měli velice vyvinutou kosmologii, kde počítali stáří vesmíru na miliardy let, podobně jako dnešní kosmologové. Vynalezli decimální soustavu a nulu, pokročilou astronomii, pokročilou vědu kosmických vibrací, zvukových vibrací atd. Všechno to vyšlo z vnitřních zážitků, ne z experimentů ve světě, na čem je postavená západní věda. Dnes se víc a víc hovoří o tom, jak psychedelika mohou podpořit kreativitu. Francis Crick, nositel Nobelovy ceny, přiznal, že mu LSD pomohlo objevit strukturu DNA. Kary Mullis dostal také Nobelovu cenu za objev procesu, který se používá při genetickém inženýrství. Ten otevřeně prohlásil, že to objevil pod vlivem LSD. John Markoff napsal knihu, která se jmenuje *What the Dormouse said*, v níž ukazuje úzký vztah mezi vývojem počítačů a užíváním LSD. Steve Jobs řekl, že ti lidé z jeho týmu, kteří nepožili

ráhalo k myšlení. Probíhá ob-
e psychedelického výzkumu
se k těm pokusům tvořivosti
ačínají opakovat některé po-
dědali před 40 lety s pacienty
řkovinu. Ale tady to je obrov-
se mohlo otevřít. Jaký vliv by
vědy? A možná vědy, která by
š s etikou, protože lidé, kteří
vyvinou hlubokou kosmickou
, kteří by pracovali s psyche-
ně, ne tím divokým způsobem
nebo lidé, kteří jsou v našem
jí s holotropním dýcháním.
ějakého zevního vlivu od nás
větonázor. Svět existuje jako
í, židovství, sufismus, sunniz-
tvi, katolicismus. Kdežto spi-
: vyvine v důsledku holotrop-
smická. Nevynechává nikoho.
nepřijatelné přijmout agresi
í konfliktu. Plně si uvědomu-
echno propojené. V podstatě
lnom člunu.

dicii Archa sme precestovali
sme navštívili mnohé známe
v nich sme sa stretli s veľmi
ľmi, ktorí pochopili, že systé-
zvoní hrana. Rozvíjali vlast-
mného spolunažívania a se-
ným z veľkých priekopníkov
je Dieter Duhm, ktorý založil
v Nemecku a neskôr Tamera
veľmi zaujímavý prístup mal
elny magnát Adriano Olivetti
komunit a novej socio-ekono-
podobnej predstavám Fourie-
jím snom je pomôcť vytvoriť
u nás. Deti by sa vychovávali
razom na spiritualitu, filozo-
alokagatiu. Myslím, že vy-
ou takejto sebestačnej archy
ou, menou, vzdelávaním, ale
rnatívnymi pôrodmi a novou
dských vzťahov by mohlo byť

dov pre našu budúcnosť.

Mám velice zajímavého přítele Bernarda Lie-
taera. Je o ekonom na velice vysoké úrovni.
Před mnoha lety napsal knihu, která se jme-
nuje *Budoucnost peněz*. Používá tam zajímavý
systém koordinát, kde je na vertikální ose
ekonomický systém, který na planetě přeži-
je, a ten dolní, pod horizontální osou, jako
ekonomický systém, který bude kolabovat.
A tam je představa světa, který by byl v pod-
statě ovládaný korporacemi, pro něž by se
vlády staly naprosto irrelevantními, protože
to všechno již ovládají korporace. Ta dolní,
když se ten systém zhroutí a bude pokračovat,
kde je míň a míň jídla a všeho, tam se vyvi-
ne agrese. Lietaer ukazuje, že když se systém
zhroutí, bude svět komunit. A on dokonce
vyvíjí systém lokálních měn. Třeba já bydlím
v Mill Valley; tak vedle dolaru bychom měli
měnu Mill Valley. Existuje spousta lokálních
zdrojů. Když zkolabuje dolar, není možnost
fungovat. Proto je nezbytné vyměňovat, vlast-
ně vrátit se k tomu, čemu se říká barter.

☞ My tento koncept, alternativnu menu alebo
ideu alternativnej ekonomiky vnímame ako je-
den z dôležitých fenoménov, prostredníctvom
ktorých by komunita fungovala. Keď sa dostá-
vame do zlomového bodu hyperglobalizácie,
ktorá unifikuje planétu a robí z nej *one global
village*, ľudia začínajú paradoxne inklinovať
k lokálnej úrovni, akoby úrovni kmeňa a to-
temu s novými socio-ekonomickými a kultúr-
nymi vzťahmi. Zisťujú, že ich matéria a ani
boj kto z koho nenapína. Mnoho mimoriadne
úspešných ľudí po splnení svojich celoživot-
ných cieľov zistilo, že im to šťastie neprinieslo.
Joseph Campbell to popísal „ako vyšplhanie sa
na vrchol rebríka, kde človek nakoniec zistí, že
sa opiera o nesprávnu stenu“. Aj preto je stále
viditeľnejší nástup nového myslenia a cítenia
spirituality. Aký nás a našu koncepciu revolú-
cie vedomia môže čakať osud?

Byl jsem členem také malé skupiny několi-
ka lidí, kteří formulovali to, čemu se říká
transpersonální psychologie. A tam ta otáz-

ka vždycky byla, najít syntézu mezi vědou a spiritualitou. Ne vědou a náboženstvím, dogmaty. Čili nás zajímá to, co se dělo v těch mystických odvětvích, kde se jedná o přímý spirituální zážitek. Co se děje v organizovaných náboženstvích, to patří historii. To nemá vůbec nic se spiritualitou. Spiritualita je něco, co je mezi mnou a vesmírem. Nepotřebuji žádné hierarchie. Organizované náboženství se odehrává někde venku, čili potřebuje zprostředkování církví, hierarchie. Kdežto mystici, ti mají to, čemu já říkám *hotline*, přímé spojení s Bohem, a všechno se děje v jejich těle a v přírodě. Nepotřebují nějakou specifickou budovu. To není nějaká organizace, to je abstraktní spojení, takový ten pocit pospolitosti s lidmi, kteří se zabývají vnitřním zkoumáním. Doufám, že budoucí náboženství bude takové, že lidem dáme prostředky k tomu, aby mohli mít vlastní spirituální zážitky a oni sami si zvolí cestu. Jestli to bude spíš křesťanská, súfická, šamanská, alchymická nebo kundalíní, na tom nesejde. To je naše filozofie. My nemáme žádnou emoční

investici, jestli ty zážitky budou křesťanské, súfické, africké nebo australské. Tohle náboženství by bylo univerzální. Jakmile si systém zvolí nějaké objekty uctívání, řekněme nějaké archetypy, tak je problém. Poněvadž potom sjednotí tu skupinu lidí, kteří jsou schopni nebo ochotni to vidět a uctívat tím způsobem, ale zároveň ty lidi obrátí proti jiné skupině, která má jiný přístup. Když začneme uctívat jenom nějaké specifické formy, ať je to Mohamed nebo Ježíš, Panna Marie, tak se ten svět a spirituální vývoj zastaví, nedostaneme se až k tomu zdroji, z kterého vlastně všechna ta náboženství pocházejí. Doufám, že to bude budoucí náboženství, že každý bude mít příležitost zažít osobní spirituální zážitek. ☪

Srdečně děkujeme pánovi profesorovi Dr. Stanislavovi Grofovi, M.D., Ph.D., za láskavý súhlas s publikovaním aj jeho ďalších článkov, aby sme i v budúcnosti mohli zoznamovať s jeho dielom čitateľov Zem&Vek. Zároveň ďakujeme doktorovi Milanovi Hrabánkovi zo spoločnosti HOLOS za ústretový prístup.